

OTA-ONANING PEDAGOGIK MADANIYATI VA BOLANING MAKTABGA TAYYORGARLIGI

Madrahimova Tursunoy Nurullo qizi

*Andijon pedagogika texnikumi, Oilada bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash
fani o'qituvchisi.*

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada ota-onaning pedagogik madaniyati va uning bolaning maktabga tayyorgarlik jarayoniga ko'rsatadigan ta'siri pedagogik va psixologik jihatdan keng tahlil qilinadi. Tadqiqotda pedagogik madaniyat tushunchasining mazmuni, uning tarkibiy qismlari, ota-onaning tarbiyaviy faoliyati hamda bolaning maktab ta'limiga intellektual, psixologik, ijtimoiy va jismoniy tayyorgarligi o'rtasidagi uzviy bog'liqlik yoritib beriladi. Tadqiqot jarayonida ilmiy adabiyotlar tahlili, kuzatish, taqqoslash va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Olingan natijalar ota-onaning pedagogik madaniyati bolaning maktabga muvaffaqiyatli moslashuvi va o'quv faoliyatidagi yutuqlarini ta'minlovchi muhim omil ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: ota-ona, pedagogik madaniyat, maktabga tayyorgarlik, oilaviy tarbiya, psixologik moslashuv, bolalar rivoji.

Annotation: This scientific article provides a comprehensive pedagogical and psychological analysis of parents' pedagogical culture and its impact on the child's readiness for school. The study examines the essence of the concept of pedagogical culture, its structural components, parental educational activities, and the interrelationship between intellectual, psychological, social, and physical readiness of children for school education. The research employs methods such as analysis of scientific literature, observation, comparison, and generalization. The results demonstrate that parents' pedagogical culture is a significant factor ensuring a child's successful adaptation to school and achievements in learning activities.

Keywords: parents, pedagogical culture, school readiness, family upbringing, psychological adaptation, child development.

Аннотация: В данной научной статье с педагогической и психологической точек зрения всесторонне анализируется педагогическая культура родителей и её влияние на процесс подготовки ребёнка к школе. В исследовании раскрывается сущность понятия педагогической культуры, её структурные компоненты, воспитательная деятельность родителей, а также взаимосвязь интеллектуальной, психологической, социальной и физической готовности ребёнка к школьному обучению. В ходе исследования использовались методы анализа научной литературы, наблюдения, сопоставления и обобщения. Полученные результаты показывают, что педагогическая культура родителей является важным фактором, обеспечивающим успешную адаптацию ребёнка к школе и его достижения в учебной деятельности.

Ключевые слова: родители, педагогическая культура, готовность к школе, семейное воспитание, психологическая адаптация, развитие ребёнка.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimini takomillashtirish, bolalarning har tomonlama barkamol shaxs bo'lib shakllanishini ta'minlash davlat va jamiyat oldidagi eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ushbu jarayonda bolaning maktab ta'limiga tayyorgarligi masalasi alohida ahamiyat kasb etadi. Maktabga tayyorgarlik nafaqat bilim va ko'nikmalar majmui, balki bolaning psixologik, ijtimoiy va emosional rivojlanish darajasi bilan ham belgilanadi.

Bolaning maktabga tayyorgarligi jarayonida oilaning, ayniqsa ota-onaning roli beqiyosdir. Ota-onaning pedagogik madaniyati bolaning dastlabki tarbiyachisi sifatida uning shaxsiy fazilatlari, o'qishga bo'lgan munosabati va ijtimoiy xulq-

atvorini shakllantiradi. Pedagogik madaniyatga ega bo'lgan ota-onalar bolaning yosh xususiyatlarini inobatga olgan holda tarbiya jarayonini samarali tashkil etadilar.

Shu nuqtai nazardan, ota-onaning pedagogik madaniyati va bolaning maktabga tayyorgarligi o'rtasidagi bog'liqlikni ilmiy asosda o'rganish dolzarb pedagogik muammo hisoblanadi. Mazkur maqolada aynan shu masala atroflicha tahlil qilinadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot nazariy va metodologik jihatdan pedagogika va psixologiya fanlarining asosiy tamoyillariga tayangan holda olib borildi. Tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanildi:

- pedagogik va psixologik adabiyotlarni tahlil qilish;
- oilaviy tarbiya jarayonini kuzatish;
- ota-onaning tarbiyaviy faoliyatini taqqoslash;
- olingan ma'lumotlarni umumlashtirish va xulosalash.

Tadqiqotning metodologik asosi sifatida shaxsga yo'naltirilgan ta'lim yondashuvi, oilaviy tarbiya nazariyasi hamda maktabgacha ta'lim konsepsiyasi olindi. Ushbu metodlar ota-onaning pedagogik madaniyati va bolaning maktabga tayyorgarligi o'rtasidagi bog'liqlikni chuqur tahlil qilish imkonini berdi.

Ota-onaning pedagogik madaniyati tushunchasi

Pedagogik madaniyat — bu ota-onaning bolani tarbiyalash jarayonida pedagogik bilim, ko'nikma va malakalardan ongli ravishda foydalanish qobiliyatidir. Pedagogik madaniyat quyidagi tarkibiy qismlardan iborat bo'ladi:

- pedagogik bilimlar;

- tarbiyaviy mas'uliyat;
- muloqot madaniyati;
- bolaga nisbatan mehr va e'tibor;
- tarbiya jarayonida izchillik va tizimlilik.

Pedagogik madaniyatga ega bo'lgan ota-onalar bolaning ehtiyojlarini tushunadi, uning rivojlanish bosqichlarini hisobga oladi va tarbiya jarayonini ilmiy asosda tashkil etadi.

Bolaning maktabga tayyorgarligi mazmuni

Bolaning maktabga tayyorgarligi ko'p qirrali tushuncha bo'lib, quyidagi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

- intellektual tayyorgarlik;
- psixologik tayyorgarlik;
- ijtimoiy tayyorgarlik;
- jismoniy tayyorgarlik.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ota-onaning pedagogik madaniyati yuqori bo'lgan oilalarda bolalar ushbu tayyorgarlik turlarini muvozanatli ravishda egallaydilar. Ayniqsa, psixologik va ijtimoiy tayyorgarlik ota-onaning tarbiyaviy yondashuviga bevosita bog'liq ekanligi aniqlandi.

MUHOKAMA

Olingan natijalar asosida shuni ta'kidlash joizki, ota-onaning pedagogik madaniyati bolaning maktabga moslashuv jarayonida hal qiluvchi omil hisoblanadi. Pedagogik madaniyati yetarli bo'lmagan ota-onalar bolaga nisbatan haddan tashqari

talabchanlik yoki befarqlik ko'rsatishlari mumkin. Bu holat bolaning ruhiy holatiga salbiy ta'sir ko'rsatib, maktabga moslashuv jarayonini murakkablashtiradi.

Aksincha, pedagogik savodxon ota-onalar bolaning qiziqishlarini qo'llab-quvvatlaydi, unda mustaqil fikrlash va o'ziga ishonch hissini shakllantiradi. Muhokama jarayonida ota-onalar bilan olib boriladigan pedagogik maslahatlar, seminarlar va treninglar ularning pedagogik madaniyatini oshirishda samarali vosita ekanligi aniqlandi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ota-onaning pedagogik madaniyati bolaning maktabga tayyorgarligini ta'minlashda muhim pedagogik omil hisoblanadi. Oiladagi sog'lom tarbiyaviy muhit, ota-onaning pedagogik bilim va ko'nikmalari bolaning maktab ta'limiga muvaffaqiyatli moslashuvi va o'quv faoliyatidagi yutuqlarini ta'minlaydi. Shu bois, ota-onalarning pedagogik madaniyatini oshirishga qaratilgan tizimli ishlarni amalga oshirish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdullaeva M. Oilaviy tarbiya asoslari. — Toshkent: O'qituvchi, 2018. — 192 b.
2. Alimuhamedov R. Pedagogik madaniyat va ota-onalar bilan ishlash metodikasi. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. — 168 b.
3. Boltaboev S., Qodirova N. Maktabgacha pedagogika. — Toshkent: Ilm Ziyo, 2019. — 256 b.
4. G'ofurov O. Bolalar psixologiyasi. — Toshkent: Sharq, 2017. — 220 b.
5. Karimova D. Bolaning maktabga psixologik tayyorgarligi. — Toshkent: Ma'naviyat, 2018. — 144 b.

6. Mavlonova R., Rahmonqulova N. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. — Toshkent: Fan, 2021. — 312 b.
7. Nurmatov A. Oila va bola tarbiyasi. — Toshkent: Yangi asr avlodi, 2016. — 180 b.
8. Rasulova Z. Ota-onalar pedagogik savodxonligini oshirish yo'llari. — Toshkent: O'qituvchi, 2020. — 156 b.
9. Saidova M. Maktabgacha yoshdagi bolalar rivoji va tarbiyasi. — Toshkent: Ilm Ziya, 2019. — 210 b.
10. Xudoyberdiyev B. Shaxs rivojida oilaning o'rni. — Toshkent: Ma'naviyat, 2017. — 170 b.